



NORGES HØYESTERETT

Den 25. mai 2021 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Falkanger, Ringnes og Høgetveit Berg i

HR-2021-1113-U, (sak nr. 21-060391STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Petter Sogstad Grannes)

mot

Påtalemyndigheten

truffet slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens lovanvendelse og straffutmåling i sak om blant annet narkotika-, trafikk- og våpenovertridelser.
- (2) A er ved tiltalebeslutning 30. mars 2020 og tilleggstiltalebeslutning 30. november 2020 tiltalt for en rekke overtridelser. I hovedsak dreier det seg om overtridelser av trafikk-, narkotika- og våpenlovgivningen. En del av tiltalepostene ble frafalt av møtende aktor under hovedforhandlingen for tingretten.
- (3) Tiltalebeslutningens post I, rettet under hovedforhandlingen for tingretten, lyder slik:

«I Straffeloven § 191 a, jf. strl. § 16

For i hensikt å begå en straffbar handling å ha forsøkt å tilvirke et skytevåpen.

Grunnlag:

Forut for tirsdag 11. januar 2019 ca. kl. 23.45 i ---- 0 i X eller annet sted startet han ombyggingen av et knallvåpen til skarpt skytevåpen i den hensikt å være i besittelse av skytevåpen uten nødvendig tillatelse fra politimesteren og/eller ha med skytevåpen på offentlig sted. Modifiseringen av knallvåpnet ble ikke fullført idet politiet avslørte forsøket og tok knallvåpnet i beslag.»

- (4) Tilleggstiltalebeslutningens post I lyder slik:

«I Straffeloven § 232 første ledd, jf. § 231 første ledd

for ulovlig å ha oppbevart narkotika. Overtridelsen er grov fordi det særlig legges vekt på hva slags stoff den gjelder og mengden.

Grunnlag:

Torsdag 26. mars 2020 kl. 09.00 i ---- 0 i Y oppbevarte han 398,48 gram metamfetamin.»

- (5) Ved Oslo tingretts dom 3. januar 2021 ble A frifunnet for åtte av postene i tiltalebeslutningen og tilleggstilltalebeslutningen, herunder post I i tiltalebeslutningen og post I i tilleggstilltalebeslutningen, og domfelt for øvrige forhold. Domfellelsen omfattet 53 overtredelser. Straffen ble satt til fengsel i to år og seks måneder.
- (6) Ett år og fire måneder av straffen ble gjort betinget med en prøvetid på tre år og på særvilkår om gjennomføring av narkotikaprogram med domstolskontroll. A ble også dømt til å betale erstatning til en fornærmet, til å tåle inndragning og til sperrefrist for å erverve førerrett for alltid.
- (7) Oslo Statsadvokatembeter anket tingrettens dom til lagmannsretten. Anken gjaldt lovanvendelsen under skyldspørsmålet for post I i tiltalebeslutningen av 30. mars 2020 og bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for post I i tilleggstilltalebeslutningen av 30. november 2020, samt reaksjonsfastsettelsen.
- (8) Ved Borgarting lagmannsretts beslutning 2. februar 2021 ble anken fra påtalemyndigheten henvist til ankeforhandling, men slik at anken over reaksjonsfastsettelsen ble stilt i bero, jf. straffeprosessloven § 326.
- (9) Under lagmannsrettens ankeforhandling la påtalemyndigheten ned påstand om at tiltalte dømmes for de påankede postene, og om at straffen ble satt til fengsel i fire år og ni måneder som tilleggsdom til Oslo tingretts dom 24. november 2017.
- (10) Forsvarer la i lovanvendelsesanken ned prinsippal påstand om at anken forkastes, subsidiær påstand om at tiltalte frifinnes og atter subsidiær påstand om at tingrettens dom med hovedforhandling oppheves så langt det gjelder behandlingen av tiltalens post I. I skyldanken ble det lagt ned påstand om frifinnelse. For straffutmålingen ble det lagt ned påstand om at anken forkastes, subsidiært at tiltalte anses på mildeste måte.
- (11) Borgarting lagmannsrett avsa 19. mars 2021 dom med slik domsslutning:
- «1. Oslo tingretts dom 3. januar 2021 punkt 1 første strekpunkt med hovedforhandling oppheves (tiltalebeslutning 30. mars 2020 post I, straffeloven § 191a, jf. § 16).
 2. I Oslo tingretts dom 3. januar 2021 gjøres disse endringer:
 - 2.1 I tillegg til de forhold han der er dømt for dømmes A for én overtredelse av straffeloven § 232 første ledd, jf. § 231 første ledd (tiltalebeslutning 30. november 2020 post I).
 - 2.2 Straffen settes til fengsel i 4 - fire - år og 6 - seks - måneder. Straffen er en tilleggsdom i forhold til Oslo tingretts dom av 24. november 2017.
 - 2.3 Varetekt kommer til fradrag med 376 – trehundreogsyttiseks - dager.»
- (12) Dommen var enstemmig.
- (13) A har anket til Høyesterett over lovanvendelsen og straffutmålingen. Det gjøres i korte trekk gjeldende at påføring av sår på et knallvåpen som er 1-2 mm dypt ikke er en handling som leder direkte mot tilvirkning av et fungerende skytevåpen, og at lagmannsrettens

lovanvendelse er uriktig for så vidt gjelder tiltalebeslutningens post I. Det anføres at det ikke er tilstrekkelig nærhet mellom handlingen som er utført og det som gjenstår for at forsøkets nedre grense skal være overtrådt.

- (14) Det anføres videre at det skulle vært idømt narkotikaprogram med domstolskontroll. Det vises til at ingen av overtredelsene han er dømt for utelukker det og at ND-program er den mest hensiktsmessige reaksjonen i siktedes situasjon.
- (15) Det anføres også at det er idømt for streng straff, og det fremstår uforståelig at straffen for enkeltforhold er skjerpet som følge av gjerningsbeskrivelsene og uten noe nærmere begrunnelse.
- (16) Ut fra lagmannsrettens dom fremstår straffeloven § 79 bokstav b å ha blitt gitt anvendelse på de samme forhold to ganger, og gjengangertillegget er vurdert uriktig når lagmannsretten har begrunnet fravikelse av utgangspunktet om betinget tillegg med de samme hensyn som er brukt for ikke å idømme ND-program.
- (17) *Påtalemyndigheten* har tatt til motmæle. Det anføres i korte trekk at lagmannsrettens lovanvendelse er riktig, og at utfallet av anken har helt marginal betydning for den samlede straffutmålingen.
- (18) Hva gjelder narkotikaprogram med domstolskontroll, vises det til at A har fått en rekke sjanser og til at soning i institusjon etter straffegjennomføringsloven § 12 er et mer egnet alternativ.
- (19) For så vidt gjelder gjengangertillegget, anføres det at betinget tillegg bare er et utgangspunkt, og at historikken viser at domfelte ikke avskrekkes av muligheten for å havne i fengsel. Det gjøres gjeldende at straffeloven § 79 bokstav b ikke er gitt dobbelt anvendelse.
- (20) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:
- (21) *Utgangspunkter*
- (22) Ved lagmannsrettens dom er A domfelt for et tilfelle av grov narkotikaovertrødelse som han ble frifunnet for i tingretten. Det innebærer at hans anke over straffutmålingen bare kan nektes fremmet dersom ankeutvalget enstemmig finner det klart at den ikke kan føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum, jf. andre ledd fjerde punktum. Nektelsesbeslutningen må begrunnes, jf. § 323 andre ledd andre punktum.
- (23) Når det gjelder anken over lovanvendelsen, er tingrettens dom opphevet for så vidt gjelder tiltalebeslutningens post I. Straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum gjelder «forhold siktede er frifunnet for av tingretten, men domfelt for i lagmannsretten». Også SP artikkel 14 nr. 5 gjelder den som er «domfelt». Siden A ikke ble domfelt for forholdet i tiltalebeslutningens post I i lagmannsretten, omfatter ikke hans ankerett etter straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum anken over lovanvendelsen.
- (24) As anke over lovanvendelsen kan dermed ikke fremmes uten samtykke fra ankeutvalget. Utvalget kan bare gi samtykke når anken gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd første og andre punktum.

- (25) *Anken over lovanvendelsen*
- (26) Ankeutvalget finner enstemmig at anken over lovanvendelsen ikke gjelder spørsmål som har betydning utover den enkelte sak, eller at det av andre grunner er særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett. Det gis derfor ikke samtykke til å fremme denne delen av anken.
- (27) *Anken over straffutmålingen*
- (28) I anken over straffutmålingen har A gjort gjeldende at straffen skulle vært gjort delvis betinget, med særvilkår om gjennomføring av narkotikaprogram med domstolskontroll.
- (29) Etter straffeloven § 37 første ledd bokstav f kan retten som særvilkår for betinget dom pålegge den domfelte å «gjennomføre narkotikaprogram med domstolskontroll, jf. § 38». Av straffeloven § 34 første ledd følger at dommen kan gjøres helt eller delvis betinget.
- (30) Reaksjonsfastsettelsen må skje i samsvar med de alminnelige regler som gjelder ved straffutmålingen. Straffens allmenn- og individualpreventive virkning må hensyntas, samtidig som individuelle forhold på tiltaltes side skal tas i betraktning. For narkotikaprogram med domstolskontroll gjelder det i tillegg særvilkår fastsatt i forskrift 20. oktober 2017 nr. 1650 (om narkotikaprogram med domstolskontroll).
- (31) I HR-2019-1643-A avsnitt 45 heter det om relevante momenter for vurderingen av om det bør idømmes narkotikaprogram med domstolskontroll:
- «Omfanget av domfeltes rusmisbruk og personlige forhold ellers, utsiktene til en vellykket rehabilitering gjennom narkotikaprogrammet, og risikoen for at soning av en ubetinget fengselsstraff vil være skadelig for en positiv utvikling, vil her stå sentralt, jf. også HR-2017-1676-A avsnitt 20.»
- (32) Siktede oppfyller inngangsvilkårene for idømmelse av narkotikaprogram med domstolskontroll, jf. forskriften § 3.
- (33) Det er videre et krav om at det «foreligger personundersøkelse», jf. forskriften § 5 første ledd første punktum. Det er ikke et vilkår at siktede er funnet egnet til slikt program i personundersøkelsen, jf. forutsetningsvis Rundskriv fra Kriminalomsorgsdirektoratet KDI-2018-9001 kommentarer til forskriften § 5.
- (34) Personundersøkelsen vil uansett kunne si noe nærmere om utsiktene til en vellykket rehabilitering gjennom narkotikaprogrammet og domfeltes personlige forhold ellers. Dette er relevante momenter i vurderingen av om narkotikaprogram med domstolskontroll skal idømmes, jf. ovenfor.
- (35) A ble i personundersøkelse 21. mai 2020 vurdert egnet til narkotikaprogram med domstolskontroll. Etter dette tidspunktet begikk han imidlertid flere nye straffbare handlinger og henfalt igjen til rusmisbruk. Påtalemyndigheten ba derfor om en tilleggsvurdering av hvorvidt han var egnet. I tilleggsskriv 30. november 2020 ble det konkludert med at A etter en samlet vurdering ikke var egnet. Det fremgår av lagmannsrettens dom at A nå er varetektsfengslet for forsøk på grovt ran.
- (36) Etter utvalgets syn har lagmannsretten foretatt en grundig og balansert avveining av de allmennpreventive, individualpreventive og personlige forholdene som gjør seg gjeldende,

særlig i lys av Kriminalomsorgens tilleggsskriv 30. november 2020 om As egnethet. Utvalget finner det klart at anken på dette punktet ikke kan føre frem. Det er heller ikke særlige grunner til at anken må behandles av Høyesterett.

- (37) A har videre anført at straffen er for streng. Det vises til at lagmannsretten har hevet straffen for enkeltforhold på bakgrunn av gjerningsbeskrivelsen i tiltalen og uten noe nærmere begrunnelse. Det er også gjort gjeldende at straffeloven § 79 bokstav b er gitt anvendelse to ganger, og at lagmannsretten skulle ha gitt «gjengangertillegget» i form av betinget fengsel.
- (38) A ble i tingretten funnet skyldig i 53 straffbare forhold, og er i lagmannsretten funnet skyldig i ytterligere en overtredelse, nemlig overtredelse av straffeloven § 232 første ledd jf. § 231 første ledd ved oppbevaring av 398,48 gram metamfetamin.
- (39) Lagmannsretten fant at overtredelsen av straffeloven § 232 første ledd isolert sett skulle ha gitt fengsel i om lag to år og seks måneder fengsel. I skjerpene retning ble det lagt vekt på at metamfetaminen hadde en styrkegrad på 99 prosent.
- (40) Metamfetamin og amfetamin bedømmes i utmålingen på lignende måte, men det er i rettspraksis forutsatt at metamfetamin har et større ruspotensial enn amfetamin, jf. HR-2019-1643-A avsnitt 14 med videre henvisning. I Rt-2004-492 avsnitt 12 ble det uttalt at utgangspunktet for straff for oppbevaring av ca. 460 gram amfetamin med styrkegrad på 40-45 prosent er på rundt to års fengsel.
- (41) Utgangspunktet på to år og seks måneder fengsel for dette forholdet er, hensett til styrkegrad og hvilket stoff det gjelder, passende.
- (42) Lagmannsretten har videre foretatt en skjønnsmessig vurdering av den samlede straffen og sluttet seg til tingrettens vurdering av straff for forholdene utenom overtredelsen A ble domfelt for i lagmannsretten, med noen unntak som er gjort rede for i lagmannsrettens dom side 21. Lagmannsretten har videre skjønnsmessig vurdert omfanget av straffskjerpelsen etter straffeloven § 79 bokstav b, og utvalget kan ikke se at denne er vektlagt to ganger på de samme forhold.
- (43) Etter en konkret vurdering kom retten til at utgangspunktet om at straffskjerpelse ved gjentakelse gjøres ved betinget fengsel som kommer i tillegg til den ubetingede del, ikke skulle følges her. I denne vurderingen er alminnelige straffutmålingsmomenter relevante, og det er ingen feil at tillegget for gjentakelse er drøftet sammen med spørsmålet om det skulle idømmes betinget fengsel med særvilkår om narkotikaprogram med domstolskontroll.
- (44) Utvalget har ingen innvendinger mot lagmannsrettens straffutmåling, og det foreligger ikke noe åpenbart misforhold mellom straffen og de straffbare handlingene som tiltalte er funnet skyldig i, jf. straffeprosessloven § 344.
- (45) Utvalget finner det på denne bakgrunn enstemmig klart at anken over straffutmålingen ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Anken gjelder heller ikke spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett. Det gis derfor ikke samtykke til ankebehandling, jf. § 323 første ledd andre punktum.
- (46) *Konklusjoner*

(47) Både anken over lovanvendelsen og straffutmålingen nektes etter dette fremmet.

S L U T N I N G

Anken fra A nektes fremmet.

Arne Ringnes
(sign.)

Aage Thor Falkanger
(sign.)

Borgar Høgetveit Berg
(sign.)

Dokumentet er i samsvar med originalen:
Julie So-Man Ng